

Sammenlignende Slægtsstudier.

Af *H. Hansen*, Ebberup.

Genealogisk interesserede Mennesker vil gerne vide ikke blot, hvor deres Forfædre har boet, og hvornaar de har levet, hvem de har været gift med, og hvorledes deres Liv er forløbet, men helst ogsaa hvordan de har set ud, og hvordan de har været. Men disse sidste Oplysninger synes det ofte umuligt at skaffe. Det er jo kun i Adelsfamilier og i velhavende Borgerfamilier, at der er opbevaret Malerier af Forfædrene; først Fotografiens Opfindelse for ca. 80 Aar siden har gjort Portrætter til Hvermands Eje. Og ligeledes er de Oplysninger, som er opbevaret om Forfædrenes aandelige Ejendommeligheder, som Regel meget sparsomme.

Det er imidlertid muligt ad indirekte Vej at naa til en Forestilling om sine Forfædres aandelige og legemlige Habitus, nemlig ved at sammenligne de Slægtsgrene, der er udgaaet fra dem. Der er jo noget, som man kalder Familielighed. Som bekendt ligner Søkende altid hinanden mere eller mindre, men saaledes, at nogle af Børnene mere slægter Faderen og hans Familie paa, medens andre mere ligner Moderen og hendes Familie, og atter andre viser en omtrent ligelig Blanding af Faderens og Moderens Egenskaber. Men heraf følger da, at ogsaa Søkendebørn som Regel vil ligne hinanden mere eller mindre, hvilket bekræftes af Erfaringen. Ja, endnu hos Næstsøkendebørn og andre fjernere Slægtninge kan der ofte spores en tydelig Familielighed. Men overalt, hvor en saadan forefindes, maa de fælles Egenskaber og Anlæg hos de paagældende Personer være en Arv fra deres fælles Stamfader eller Stammoder, og man kan saaledes ad Sammenligningens Vej faa Oplysning om Personer, hvis Liv ligger temmelig langt tilbage i Tiden.

Jeg skal illustrere dette ved nogle Eksempler, hentede fra min Aarbogen 1917 trykte Artikel om »En gammel Baag Herreds Slægt«.

1. En temmelig udpræget Slægtstype findes hos i det mindste nogle af de under Nr. 40 nævnte Søkende Olsen. Høj, slank Legemsbygning, et forholdsvis lille Hoved og Ansigt, et roligt, stillfærdigt, mildt Væsen. De selvsamme Kendetegn findes nu ogsaa hos deres Næstsøkendebarn Jens Nielsen Hansen (Nr. 42d). Heraf kan vi slutte, at disse legemlige og aandelige Ejendommeligheder maa have været til Stede allerede hos deres fælles Stamfader Jeppe Clausen, som blev født i Thurup 1712 (se Nr. 39). Jeppe Clausens Hustru kan nemlig ikke komme i Betragtning, da han var gift to Gange og de nævnte to Grene er udgaaet fra hver sit Ægteskab. Vi er altsaa ved denne Sammenligning kommen tilbage til Aar 1712, men kan vistnok naa endnu længere tilbage. En saa fast

Slægtstype som den her omhandlede har nemlig som Regel sit Udspring i en Indgiftning, og hermed stemmer det jo udmærket, at Jeppe Clausens Forældre, Claus Ibsen og Johanne Clausdatter, var Søkendebørn se Ahnetavlen 7. abaaaba), nemlig saaledes:

Hans Clausen, Gmd. i Thurup 1664.

Jeppe Hansen, Gmd. i Thurup 1688.

Claus Hausen, Gmd. i Blangstrup 1688.

Claus Ibsen.

Johanne Clausdatter

Og da nu en Indgiftning selvfølgelig ikke kan fæstne Slægtstypen, uden at de to Ægtefæller begge har haft denne Type, bliver vi altsaa Stand til at føre den beskrevne Slægtstype tilbage til Hans Clausen i Thurup, som vistnok er født i Mygind kort efter 1600 (se Nr. 36). Det kan i Forbigaaende bemærkes, at Claus Ibsen (Nr. 38) var Rytter, og at man hertil vistnok plejede at tage Folk med høj Vækst.

2. En helt anden Type møder vi i forskellige Grene af Voldtofte- og Blangstrupslægten (Nr. 103—109). Lille, nærmest spinkel Vækst, rund Hovedform, regelmæssige, ofte ret smukke Ansigtstræk, livligt Væsen, jævnlige ret stærke erotiske Anlæg, men navnlig nervøs Disposition, undertiden Sindssyge. Denne Type maa føres tilbage til Anders Nielsen, f. i Voldtofte 1662, om hvem vi ogsaa ved, at han havde en Søn, som var vanvittig (se Nr. 103).

3. En ny Type har jeg fundet hos Peder Clausen i Odense (Nr. 79) og Ane Cathrine Madsdatter i Bukkerup (Nr. 16), saa vidt jeg har kunnet dømme efter et gammelt Fotografi af sidstnævnte. Middelhøjde eller maaske lidt derunder, firskaaen Legemsbygning, temmelig stort Hoved, nærmest rund Hovedskal, bredt, rundt Ansigt, kraftig, fuldblodig Konstitution. Denne Type maa føres tilbage til deres fælles Stamfader Peder Clausen, f. 1688 i Barløseborg (Nr. 75), eller ogsaa til hans Hustru. Denne Peder Clausen var ifølge min under Nr. 65 begrundede Hypothese en Sønveddattersøn af Jørgen Brahe, og det er da ikke uden Interesse, at det i Danmarks Riges Historie meddelte Portræt af Jørgen Brahe netop viser den her beskrevne Type, kun, som rimeligt er, i en finere og ædlere Form. Ja, endog hos Jørgen Brahes Oldefader Claus Bille († 1588) mener jeg at have fundet Spor af den samme Type.

4. Den nævnte Ane Cathrines Broder Lars Madsen (Nr. 16) viser en fra Søsteren meget forskellig Type. Høj, slank Vækst, lang Hovedskal, høj Pande, langt, smalt Ansigt. Denne Type findes igen hos flere af Lars Madsens Børn og Børnebørn, ligesom ogsaa hos flere andre af de fra Hans Nielsen i Sjød (Lars Madsens Morfader, Nr. 95) nedstammende Personer, og stemmer ogsaa med en af Maren Hansdatter (Lars Madsens Moder) opbevaret Silhouet. Og da den nævnte Hans Nielsen formodes at være Søn af Grev Christian Rantzau paa Brahesborg, er det meget interessant, at vi netop her finder den bekendte Rantzauske Type. Enkelte Medlemmer af denne Slægt har endogsaa haft en paafaldende Lighed med det gamle, bekendte Billede af Johan Rantzau (ogsaa med Hensyn til Blikket).

5. Min Farfader Hans Nielsen i Kohaugen (Nr. 155), og endnu mere hans Søster Ane Cathrine (Nr. 150i), viser en tydelig Lighed med Ravnekærfamilien (Nr. 175). Kraftig, bredskuldret og sværlemmet Legemsbygning, stort Hoved, bredt Ansigt, ikke meget gennemsigtig Ansigtshud. Denne Type maa da vise tilbage til deres fælles Stamfader Mads Rasmussen Ravnekær (f. 1723, se Nr. 172). Hans Hustru er nemlig udelukket, da han var gift tre Gange og der her er Tale om Børn af forskellige Ægteskaber.

6. Nogle af Hans Niensens Søskende var lavere og spinklere af Vækst og kendetegnes navnlig ved et mere langstrakt Ansigt, saaledes især Anders Nielsen. Til denne Type hører ogsaa forskellige andre Ejendommeligheder, som mere eller mindre findes hos alle Kohaugesønnerne: stærk Skægvækst, stort Baghoved, Disposition til Tunghørighed og Lungeemfysem, betydelig Arbejdskraft, godt Humør, Djærvhed og Frimodighed, og hos adskillige et højt talende Væsen og en vis drastisk Humor. Denne »Kohaugetype« maa sikkert i Hovedsagen føres tilbage til Jørgen Pedersen i Voldbro (Nr. 149). Dog kan muligvis nogle af disse Egenskaber skrive sig fra hans Hustru Kirsten Laursdatter, men i ethvert Tilfælde maa Djærvheden stamme fra Jørgen Pedersen, da den ogsaa findes hos nogle, der nedstammer fra Jørgen Pedersens anden Hustru.

7. I et Tilfælde, som ikke henhører under min Slægtshistorie, har jeg hos to fjernt fra hinanden boende Familier fundet en slaaende Lighed, bestaaende i en ejendommelig Ansigtsform og en egen Art af Vid. Og da nu disse to Familier begge er nærbeslægtede med een og samme tredje Familie, formoder jeg, at de ogsaa selv vil vise sig at være beslægtede, at nedstamme fra en ikke alt for fjern fælles Stamfader.

Ved et videre Personalkendskab og et nøje Studium af gamle Fotografier kunde der sikkert findes mange flere Slægtstyper og flere Træk i Typerne. Og lignende Resultater maa kunne naas i enhver Slægt, hvor en udførlig Stamtavle og Ahnetavle forefindes, navnlig hvis man har Støtte i gamle Malerier eller Tegninger.

Den her beskrevne Methode kan naturligvis ikke gøre Krav paa absolut Ufejlbarhed, da der jo nemlig ogsaa undertiden findes tilfældige Ligheder, som ikke har noget med Slægtskab at gøre. Men naar det i Forvejen er bevist, at to eller flere Personer, som ligner hinanden, er beslægtede, er det overvejende sandsynligt, at der foreligger en Familielighed, og i saa Fald er mine Slutninger uafviselige.

Til lignende Resultater har ogsaa de Arvelighedsundersøgelser ført, som Professor K. Bonnevie har udført i Norge (se „Naturens Verden“ 1920, S. 317-26). Det har f. Eks. vist sig, at en egen Slags Dværge, som optræder i en af Bygderne, alle nedstammer fra et Ægtepar midt i det 17. Aarh., ligesom ogsaa mange Tilfælde af Seksfingredhed spredt over forskellige Bygder dog alle synes at føre tilbage til een Kilde.